

Klankbordgroep NG4R

(Vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas)

Hoofdpuntenverslag zesde vergadering op 27 mei 2010, 11-14 uur, NMa

21 juni 2010

Agenda

1. Opening
2. Proces tot aan definitief besluit (o.a. toetsen en publiceren van gegevens en berekeningen)
3. Bespreking van zienswijzen die leiden tot een voorgenomen wijziging van het ontwerp-besluit en overige voorgenomen wijzigingen:
 - a. Start-GAW gasaansluitingen: Data issues
 - b. Start-GAW gasaansluitingen: Herstellen aantal fouten
 - c. Start-GAW gasaansluitingen: Hanteren individuele historische afschrijvingstermijnen
 - d. Start-GAW gasaansluitingen: Aanpassen afschrijvingsschema per 2009
 - e. Start-GAW gasaansluitingen: Niet infleren historische investeringen
 - f. WACC: Actualiseren inflatie
 - g. Capaciteitstarief: Bewerking gegevens 2006-2008 t.b.v. capaciteitstarief 2009
4. Bespreking van zienswijzen (op initiatief van Netbeheer Nederland):
 - a. Productiviteitsontwikkeling: Forward looking prognose
 - b. Gas aansluitdienst: Realiteitsgehalte productiviteitsontwikkeling
 - c. Gas aansluitdienst: Neutralisatie eventueel onder/ overgewicht in de SO van de gasaansluitdienst
5. Rondvraag
6. Afsluiting

Aanwezig

- Dhr. Artz, dhr. Janssen – Netbeheer Nederland
- Dhr. Blommaert, dhr. van de Pas – Enexis
- Mw. Krijger, dhr. Schepens – Endinet
- Dhr. Jobse, dhr. de Groot – DNWB
- Dhr. van der Bie, dhr. Duisenberg – Stedin
- Dhr. Hooykaas, dhr. Corton – Liander
- Mw. Strijker – RENDO
- Dhr. van Vliet – Westland
- Dhr. Roovers – Intergas
- Dhr. Odijk (voorzitter), dhr. Spee, dhr. Gielen, mw. Buys, dhr. Gerritsen – Energiekamer NMa (hierna: EK)

Aanwezigen, behalve die van de EK, worden hieronder aangeduid met KBG.

Verslag

1. Opening

De EK opent de bijeenkomst en bespreekt de context en agenda van de bijeenkomst. Liander vraagt of de presentatie openbaar gemaakt wordt. De EK geeft aan dat deze op de internetpagina van de EK geplaatst zullen worden. Liander vraagt of alleen de netbeheerders voor de KBG zijn uitgenodigd. De

EK antwoordt dat alle partijen, dus ook de representatieve organisaties zijn uitgenodigd. Enexis vraagt of er zienswijzen zijn ingediend door andere partijen dan netbeheerders. De EK geeft aan dat dit niet het geval is.

2. Proces tot aan definitief besluit

De EK geeft een toelichting op het proces tot aan het definitieve besluit.

Liander vraagt of de netbeheerders voordat de x-factoren-, q-factoren- en rekenvoluminabesluiten definitief worden vastgesteld nog de mogelijkheid krijgen hier een extra controle op uit te voeren. De EK geeft aan dat het proces er zo uitziet dat alle sheets voorafgaand aan besluitvorming en publicatie aan de netbeheerders worden toegestuurd ter controle.

3. Bespreking van zienswijzen die leiden tot een voorgenomen wijziging van het ontwerp-besluit en overige voorgenomen wijzigingen

a. Start-GAW gasaansluitingen: Data issue

De EK licht toe dat na de terinzagelegging van het ontwerp-besluit er meer accurate gegevens bekend zijn geworden bij de Raad over de historisch gehanteerde afschrijvingstermijnen van gasaansluitingen. Echter, van RENDO en Liander ontbreekt inzicht in het diepere verleden. De EK geeft aan voornemens te zijn om deze hiaten in te vullen met sectorgemiddelden. De netbeheerders geven aan hier geen problemen mee te hebben. Wel geeft Liander aan verbaasd te zijn dat er gegevens van Liander ontbreken. Liander geeft aan uiterlijk in de week na deze bijeenkomst de EK te informeren over de ontbrekende gegevens. De EK geeft aan die gegevens mee te nemen in de berekeningen.

b. Start-GAW gasaansluitingen: Herstellen aantal fouten

De EK bespreekt een drietal fouten in het ontwerp-besluit die hij zal herstellen. Ten eerste dient de gestandaardiseerde afschrijvingstermijn voor investeringen gedaan vanaf 2009 door een foutieve berekening niet 39 jaar maar 40 jaar te zijn. Liander geeft aan dat deze wijziging ook in de RAR opgenomen dient te worden. Ten tweede behandelt de EK in het ontwerp-besluit negatieve investeringen als zijnde nihil bij de berekening van de start-GAW's. Dat is niet zo bedoeld door de Raad; negatieve investeringen dienen namelijk als zodanig behandeld te worden. De EK geeft aan dit te herstellen in het definitieve besluit. Tot slot, geeft de EK aan dat bij de berekening van T^1 (ontwerp-besluit, bijlage 3, rnr 32) er een fout zit in formule 10. Bij negatieve investeringen wordt gewogen met een negatief gewicht hetgeen tot vreemde en onbedoelde uitkomsten kan leiden. De EK legt twee opties voor aan de KBG om dit te herstellen: (a) absolute waarde nemen van investeringen, of (b) negatieve investeringen bij de weging op nul zetten. De EK geeft aan optie (a) te prefereren omdat het ook juist de bedoeling is om te wegen met de "massa", d.w.z. de absolute omvang, van een investering. De KBG kan zich daar in vinden.

Liander stelt als alternatief voor het gebruik van T de optie voor om de boekwaarde in 2008 te delen door de afschrijvingen in 2008 en zo te bepalen hoeveel jaar nog dient te worden afgeschreven.

¹ Voor een netbeheerder is T het jaartal gelijk aan 2008 minus de gemiddelde ouderdom van zijn investeringen gedaan in 2008 of eerder.

Hiermee wordt aangesloten bij de benadering van de afschrijvingstermijn van de start-GAW van de transportdienst. De EK geeft aan dat aansluiten bij de benadering van de transportdienst geen doel op zichzelf is en dat de methode uit het ontwerp-besluit juist niet uitgaat van de boekwaarden en afschrijvingen zoals Liander bedoelt.

c. Start-GAW gasaansluitingen: Hanteren individuele historische afschrijvingstermijnen

De EK licht toe dat hij van RENDO een zienswijze heeft ontvangen op het gebruik van een gestandaardiseerde historische afschrijvingstermijn voor investeringen gedaan in 2008 of eerder. In de zienswijze betoogt RENDO dat de methode daardoor onredelijk uitpakt. Liander merkt op het daar niet mee eens te zijn omdat de start-GAW's de maatstaf in gaan. Daardoor is voor de tariefruimte vooral de sector-totale start-GAW en de individuele SO van belang. Liander geeft verder aan dat het hanteren van individuele afschrijvingstermijnen in strijd is met de uniforme grondslagen die de basis zijn voor het reguleringsmodel. De EK vraagt de andere netbeheerders hoe zij hier in staan. De netbeheerders, behalve RENDO die bij zijn standpunt blijft, beamen dat het wel of niet hanteren van een standaard er materieel niet veel toe doet en de methode uit het ontwerp-besluit een adequate manier is om de sector-totale start-GAW te bepalen. Endinet voegt daar aan toe het gebruik van een standaard ook beter te vinden om de vergelijkbaarheid van productiviteitsgegevens te bevorderen.

De EK geeft aan dat door het beschikbaar komen van betere data de gestandaardiseerde historische afschrijvingstermijn niet uitkomt op 36 jaar, maar op 27 jaar. Stedin merkt op dat dit betekent dat investeringen ouder dan 27 jaar dan niet worden meegenomen. De EK beaamt dit en licht toe dat dit direct volgt uit het onverminderd toepassen van dezelfde methode maar dan met meer accurate gegevens.

d. Start-GAW gasaansluitingen: Aanpassen afschrijvingsschema per 2009

De EK geeft aan dat, indien hij blijft bij een gestandaardiseerde historische afschrijvingstermijn, het in de rede ligt om het afschrijvingsschema "T+36" (d.w.z. de start-GAW af te schrijven in de periode 2009 t/m T+36) te vervangen door "T+27". De EK merkt op dat daarbij de situatie ontstaat dat de start-GAW van netbeheerders met relatief oude investeringen regulatorisch gezien in slechts enkele jaren vanaf 2009 wordt afgeschreven. De EK overweegt om aan te sluiten bij de gestandaardiseerde afschrijvingstermijn voor investeringen gedaan in 2009 of later (40 jaar) en dus "T+36" te vervangen door "T+40". Stedin vraagt zich af of dit niet te veel een doelredenering is.

e. Start-GAW gasaansluitingen: Niet infleren historische investeringen

De EK geeft aan dat bij het bepalen van de start-GAW's het uitgangspunt voor het wel of niet hanteren van de indexatie van historische investeringen is veranderd naar aanleiding van de conclusies van een second-opinion onderzoek door Brattle in de periode maart-mei 2010 in opdracht van de EK. Waar in het ontwerp-besluit investeringsbedragen worden geïndexeerd, is de EK voornemens om dit niet te doen in het definitieve besluit. De EK licht deze wijziging toe. Netbeheer Nederland geeft aan dat dit een fundamentele keuze betreft die gemotiveerd moet worden in het definitieve besluit. De EK geeft aan netbeheerders de komende weken de gelegenheid te geven om hun visie te geven dit onderwerp en aan te tonen dat de Raad wel zou moeten indexeren voor bepaalde jaren. Netbeheer Nederland merkt op dat daarmee de bewijslast, op het laatste moment, bij de netbeheerders wordt neergelegd, ook dat dient de Raad te motiveren. Enexis merkt op dat wordt afgeweken van het ontwerpbesluit zonder dat hier een zienswijze aan ten grondslag ligt en dat

de wijziging alleen gebaseerd is op een niet bewezen veronderstelling van Brattle. Enexis geeft verder aan dat het lastig is om zoiets te bewijzen omdat in het verleden jaarrekeningen op het totaal van de holding werden opgesteld en dat zowel kosten voor energielevering als voor transport in één tarief werden verwerkt. Daarbij werd bovendien niet een rendement op investeringen opgenomen; er werd beoogd om quite te draaien. De EK merkt op dat indexeren terecht is indien in het verleden reële rendementen zijn gehanteerd en daarmee samenhangend dat activawaarden en afschrijvingen steeds geïndexeerd zijn. Stedin merkt op dat iedereen nominaal afschrijft, maar dat het er om gaat dat als er nu gereguleerd wordt, uit moet worden gegaan van een reële WACC en daarom geïndexeerd moet worden.

f. WACC: Actualiseren inflatie

De EK licht toe dat de EK het eens is met het punt van RENDO dat de referentieperiode voor historische inflatie en risicovrije rente gelijk moeten lopen en dat de EK de berekening van de WACC op dit punt zal aanpassen. Deze wijziging leidt zoals RENDO ook al aangaf tot een WACC van 6,2% in plaats van 6,1%. Liander merkt op tevreden te zijn met een hogere WACC en zich te vinden in de wijziging, maar dat dit dus wel een methodische wijziging is waarvan toepassing in een volgende reguleringsperiode ook een tegengesteld effect kan hebben.

g. Capaciteitstarief: Bewerking gegevens 2006-2008 t.b.v. capaciteitstarief 2009

De EK licht toe dat vanwege invoering van het capaciteitstarief de volumes voor de periode 2006 tot en met 2008 vergelijkbaar gemaakt moeten worden met die van 2009 om de productiviteitsverandering te meten. Voor deze vergelijkbaarheid worden de volumes 2006 tot en met 2008 aangepast met eenzelfde verhouding als blijkt uit de tariefbesluiten 2009. Endinet vraagt waar deze omgezette volumes voor gebruikt worden. De EK antwoordt dat deze volumes gebruikt zullen worden voor de productiviteitsmeting.

4. Bespreking enkele zienswijzen (op initiatief van Netbeheer Nederland)

a. Productiviteitsontwikkeling: Forward looking prognose

De EK geeft Netbeheer Nederland de gelegenheid om dit punt toe te lichten. Netbeheer Nederland geeft aan dat in randnummer 57 van het ontwerp-besluit staat dat de Raad verwacht dat de investeringen gaan groeien de komende jaren en dat de methode hier flexibel mee om moet gaan. Netbeheer Nederland vraagt zich af waarom de Raad deze toekomstige ontwikkelingen niet betreft in de bepaling van de productiviteitsverandering en waar deze flexibiliteit dan uit blijkt.

De EK geeft aan dat de Raad heeft onderzocht of de productiviteitsverandering gebaseerd moet worden op historische gegevens of op basis van toekomstverwachtingen en dat de Raad tot nu toe moet concluderen dat een op historische data gebaseerde productiviteitsverandering een betere schatting geeft. Om tot deze conclusie te komen heeft de Raad ook gekeken naar de waarde van de KCD-plannen.

Intergas vraagt of de Raad bij het onderzoeken van de KCD-plannen rekening heeft gehouden met de constatering uit een expertgroep-bijeenkomst van 12 mei jl. dat een deel van het verschil tussen de KCD-plannen en de productiviteitsdata verklaard kan worden door het feit dat in de KCD-plannen o.a. ook de (bruto) investeringsbedragen voor de aansluitingen staan en dat de KCD-plannen dus niet één op één vergeleken kunnen worden met de productiviteitsdata. Liander voegt hieraan toe dat

ook gekozen kan worden om alleen naar de relatieve ontwikkeling in de KCD-plannen te kijken, dus niet naar de absolute hoogte van deze investeringsbedragen. Deze trend kan dan vergeleken worden met de geschatte productiviteitsverandering in de afgelopen periode om te kijken of de KCD-plannen een betrouwbaardere schatting geweest waren. De EK geeft aan vanuit deze optiek nogmaals naar de KCD-plannen te zullen kijken.

De EK vraagt hoe de netbeheerders dit punt zelf graag zouden willen zien. Netbeheer Nederland geeft aan dat er bijvoorbeeld gekozen kan worden om vaker dan eens per drie jaar de GAW aan te passen, of om door middel van de (KCD-)prognoses de schatting van de productiviteitsverandering dichter aan te laten sluiten bij de toekomstige ontwikkelingen. De EK merkt op dat tussentijdse aanpassing wettelijk gezien niet mogelijk is. Een netbeheerder suggereert als reactie hierop om de tussentijdse aanpassing te baseren op de bevoegdheid van de Raad om schattingen aan te passen.

Liander vraagt om een bredere discussie over dit onderwerp, of om een statement van de Raad over wanneer de EK zich dan wel ongerust zou maken over een toename in investeringen. Afgesproken wordt om een themabijeenkomst te beleggen in het kader van reguleringszaken om verder te discussiëren over dit onderwerp. Deze themabijeenkomst zou dan na de vaststelling van het methodebesluit gehouden worden om ook tussen de voorbereiding van twee reguleringsperiodes in van gedachten te wisselen met netbeheerders over reguleringszaken.

b. Gasaansluitdienst: Realiteitsgehalte productiviteitsontwikkeling

De EK geeft Netbeheer Nederland de gelegenheid om dit punt toe te lichten. Enexis geeft aan dat de aansluitdienst is geïntegreerd met de transportdienst. Daarom is er geen reden waarom de kostenontwikkeling zou afwijken en waarom een andere PV wordt vastgesteld. Liander geeft aan dat het baseren van de PV voor de aansluitdienst op de periode 2006-2009 beter is omdat deze periode recenter en langer is en een stabielere ontwikkeling kent. Daarnaast is de periode 2004-2006 nog volume gerelateerd. Stedin geeft aan dat misschien wel de tarieven verlaagd kunnen worden, maar dat dat geen reden is om de kosten of productiviteit anders in te schatten. Stedin stelt dat de netbeheerders geen monopolisten zijn, maar dat voor de aansluitdienst een vrije markt geldt. Bovendien heeft ook een monopolist een prikkel om de kosten te verlagen. De EK geeft aan het er mee eens te zijn dat de PV een maat voor de kostenontwikkeling betreft en in eerste instantie niet de tarieven aangaat, maar dat de EK van mening is dat netbeheerders tot nu toe in een positie zijn om niet tot het uiterste hun kosten te hoeven verlagen omdat ze ook de keuze hebben om hun tarieven aan te passen. Liander geeft aan dat in de praktijk weliswaar sprake is van een natuurlijk monopolie, maar dat dit komt omdat niemand in deze markt wil stappen. Immers, zo stelt Liander, netbeheerders kunnen slechts rendementen bieden van 5-8%, terwijl in de vrije markt rendementen zijn te behalen van 10-20%. Stedin merkt op dat niet is onderzocht of er een verdere productiviteitsverbetering behaald kan worden.

Intergas geeft aan dat de verhouding tussen de OPEX en de CAPEX anders is voor de aansluitdienst. De EK geeft aan dat deze verhouding in de productiviteitscijfers slechts beperkt afwijkt van de transportdienst. Enexis stelt dat dit aan de GAW van de gasaansluiting ligt. Endinet vraagt of de EK inzicht kan geven in de genoemde productiviteitscijfers, liefst nog voor de toetsing van de x-factoren. De EK geeft aan geeft aan deze gegevens zo spoedig mogelijk te delen.

Liander stelt voor om de PV van de aansluitdienst na te calculeren, net zoals in de eerste reguleringsperiode.

c. Gasaansluitdienst: Neutralisatie eventueel onder/overgewicht in de SO van de gasaansluitdienst

De EK geeft Netbeheer Nederland de gelegenheid om dit punt toe te lichten. Netbeheer Nederland geeft aan de noodzakelijkheid van de balansfactor aan te kaarten ten behoeve van de eenvoud van de methode, niet op principiële gronden. Liander merkt op dat het belangrijk is om te controleren of de formules inderdaad doen wat de methode beoogt.

5. Rondvraag

RENDO vraagt of er nog een onderzoek komt naar ORV's met betrekking tot de gasaansluitdienst. Liander vraagt of RENDO verwacht dat er ORV's zijn voor de gasaansluitingen. RENDO geeft aan van mening te zijn dat dit zo is ten aanzien van de factoren grondsoort en aansluitdichtheid. De EK vraagt aan RENDO of dit de enige factoren zijn waar RENDO aan denkt. RENDO bevestigt dit. De EK geeft aan uiterlijk in het definitieve besluit een reactie te geven op het verzoek van RENDO om een onderzoek in te stellen.

Endinet herhaalt zijn verzoek om het inzicht m.b.t. de verhouding tussen OPEX en CAPEX eerder te verstrekken dan bij de concept x-factoren. De EK herhaalt dat hij deze gegevens zo spoedig mogelijk zal delen.

Intergas vraagt om inzicht in de detailberekening van de aangepaste historische afschrijvingstermijn van 27 jaar. De EK geeft aan dat dit onderdeel is van de concept berekening van de start-GAW's, welke ter controle zal worden aangeboden aan de netbeheerders uiterlijk bij het toetsen van de concept x-factoren.

Liander vraagt nogmaals aandacht voor haar zienswijze met betrekking tot de starttarieven voor de aansluitdienst. Liander acht het beter om de tarieven voor 2010 te hanteren dan de tarieven voor 2009 met een correctie voor de cpi.

6. Afsluiting

De EK sluit de vergadering.